

**Δήμητρα Καββαδά, «Η προστασία των περιουσιακών δικαιωμάτων του αναδόχου δημοσίας συμβάσεως σύμφωνα με την ΕΣΔΑ και το κοινοτικό δίκαιο», 2016, σ. 472**

Με την εν λόγω διδακτορική διατριβή η οποία υποστηρίχτηκε επιτυχώς, λαμβάνοντας τον βαθμό «άριστα» στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, η συγγραφέας και Δικαστική Πληρεξούσιος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους κα Δήμητρα Καββαδά, πραγματεύεται την δυνατότητα ικανοποίησης των πάσης φύσεως αξιώσεων οικονομικού χαρακτήρα του αναδόχου δημοσίας συμβάσεως και την προστασία των περιουσιακών του δικαιωμάτων εν γένει κατά το στάδιο εκτέλεσης μίας δημόσιας σύμβασης.

Η συγκεκριμένη θεματική αποτελεί ένα πολυδιάστατο ζήτημα το οποίο, στη σύγχρονη νομική πραγματικότητα, δεν αποτελεί αντικείμενο εξέτασης μόνο του εθνικού δικαίου και της εθνικής νομολογίας, αλλά δέχεται έντονες επιδράσεις τόσο από το ενωσιακό δίκαιο και τη νομολογία του ΔΕΕ, αλλά και το δίκαιο της ΕΣΔΑ, όπως διαμορφώνεται από τη νομολογία του ΕΔΔΑ. Συνεπώς η παρουσιαζόμενη διατριβή αφενός καλύπτει ένα μέρος της θεωρίας σχετικά «ρηχό» και αφετέρου αποτελεί μια προσπάθεια να καταδειχθεί ότι η νομική θέση του αναδόχου δημοσίας συμβάσεως και ο τρόπος διαμόρφωσης του επιπέδου δικαστικής προστασίας του, προσλαμβάνει ένα νέο περιεχόμενο, στο πλαίσιο των υπερεθνικών επιδράσεων που δέχεται το δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων από το ενωσιακό δίκαιο και το δίκαιο της ΕΣΔΑ.

Στο πρώτο μέρος το οποίο αποτελείται από δύο κεφάλαια, παρουσιάζονται αποφάσεις του ΕΔΔΑ, σχετικές με την εφαρμογή του δικαίου της ΕΣΔΑ σε υποθέσεις που αφορούν κυρίως την εκτέλεση μίας δημόσιας σύμβασης και τις διαπιστωθείσες συνέπειες στα δικαιώματα και την περιουσία του αναδόχου (Κεφάλαιο 1<sup>ο</sup>) και αντίστοιχα η σχετική νομολογία του ΔΕΕ (Κεφάλαιο 2<sup>ο</sup>), η οποία εξετάζεται σε συνδυασμό και με τη σχετική κοινοτική αλλά και ελληνική νομοθεσία και νομολογία που αφορά το στάδιο εκτέλεσης μίας δημόσιας σύμβασης και τον τρόπο διαμόρφωσης των δικαιωμάτων του αναδόχου. Μέσα από μια πρώτη περιγραφή των διαπιστώσεων της νομολογίας και των σχετικών νομοθετικών διατάξεων,

παρουσιάζονται επιμέρους προβληματισμοί σχετικά με τον τρόπο επέμβασης στην περιουσιακή κατάσταση του αναδόχου, το περιεχόμενο και την έκταση των δικαιωμάτων του, οι οποίοι αναλύονται στη συνέχεια στο επόμενο (δεύτερο) μέρος.

Στο δεύτερο μέρος, το οποίο ομοίως αποτελείται από δύο κεφάλαια, εξετάζεται καταρχήν (Κεφάλαιο 1<sup>ο</sup>), μέσα από την παρουσίαση παραδειγμάτων και της ελληνικής νομολογίας ως προς την εφαρμογή του δικαίου της ΕΣΔΑ και των κοινοτικών κανόνων περί δημοσίων συμβάσεων στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης, το ζήτημα των συνεπειών στα οικονομικά συμφέροντα του αναδόχου και στη δυνατότητα ικανοποίησης των οικονομικών του αξιώσεων, από την οπτική γωνία, τόσο της υπεισέλευσης του δεδικασμένου των αποφάσεων του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ στην εθνική έννομη τάξη, καθώς και της εκτελεστότητας των τελευταίων, όσο και του τρόπου συμμόρφωσης του εθνικού δικαστή και της διοίκησης προς τη νομολογία των δύο υπερεθνικών δικαστηρίων.

Στο 2<sup>ο</sup> Κεφάλαιο εξετάζεται, μέσα από την παρουσίαση και των σχετικών οικονομικών μηχανισμών των δικαστηρίων του ΕΔΔΑ και του ΔΕΕ, το περιεχόμενο και η αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης στον ανάδοχο δημοσίας συμβάσεως δικαστικής προστασίας σε υπερεθνικό επίπεδο, η ύπαρξη ή μη δυνατότητας για ουσιαστική και σε πρακτικό επίπεδο ικανοποίηση των οικονομικών του αξιώσεων από την εκτέλεση της σύμβασης, περνώντας από το στάδιο της απόφασης του υπερεθνικού δικαστηρίου, στην υλοποίηση αυτής στην εσωτερική έννομη τάξη, ενώ παρατίθενται και προβληματισμοί σχετικά με τις συνέπειες της αλληλεπίδρασης και της θεσμικής διασύνδεσης των δύο δικαστηρίων (ΕΔΔΑ και ΔΕΕ) ως προς την ικανοποίηση των οικονομικών αξιώσεων του αναδόχου, λαμβανομένου υπόψη και του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Εν κατακλείδι, η εξέταση του ζητήματος της παρούσας μελέτης με βάση τα νομολογιακά δεδομένα των ανωτέρω υπερεθνικών δικαστηρίων (ΔΕΕ και ΕΔΔΑ) παρέχει απαντήσεις σε μείζονος σημασίας ζητήματα, ως προς τη νομική θέση του αναδόχου και τη δυνατότητα πραγματικής και ουσιαστικής δικαστικής προστασίας του, κατά πρώτον σε υπερεθνικό επίπεδο και κατά δεύτερον σε εθνικό επίπεδο, μέσω των υποχρεώσεων συμμόρφωσης που συνεπάγεται η εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου και του δικαίου της ΕΣΔΑ για τα όργανα της εθνικής έννομης τάξης. Η συγγραφέας μέσα από συνθετική ανάλυση και εκτεταμένη ανάλυση της νομολογίας

και θεωρίας καταλήγει, ότι ο βαθμός και ο τρόπος συμμόρφωσης των εθνικών δικαστηρίων και της διοίκησης προς τις επιταγές του ενωσιακού δικαίου και του δικαίου της ΕΣΔΑ είναι εν τέλει καθοριστικός για τη διαμόρφωση του επιπέδου προστασίας των περιουσιακών δικαιωμάτων του αναδόχου δημοσίας συμβάσεως.

Με την μελέτη της συγκεκριμένης διατριβής ο μελετητής του δικαίου έχει την ευκαιρία να διαπιστώσει για πολλοστή φορά τον δυναμικό και άκρως ενδιαφέροντα χαρακτήρα του δικαίου των δημοσίων συμβάσεων.

**Μιχαήλ. Χ. Οικονόμου, Δικηγόρος-Δ.Ν.,** Πρόεδρος του Γ' Κλιμακίου της Αρχής Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών, Μέλος του Δ.Σ της Ένωσης Ελλήνων Δημοσιολόγων.